

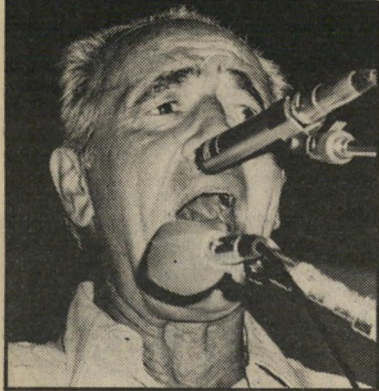
שריף * מיכתבי אהבה חסויים * הרעב.

העזובן והציניות * פרס מגייס לצה"ל

את שלא ניתן להשיג במדורי הספרות של העיתונות. ניתן תמיד להשיג במדורי הבידור שלה. בידעות אחרונות (10 פברואר) מספרת כתבה של עמנואל בריקדמא, תחת הכותרת בתשבע שריף: ספר שירים וקאסטה: "זה הגיע אלי במקמפלם - ספרי שירים, קאמפה ותצלום המחברת. אמר כלחמי הוא מוצר ראשוני מסוגו בארץ, ובו בתשבע שריף, משוררת, ונועם שריף, מלחמי (אח ואחות) מגישים שירה בהנחה פוטאלית - בטקסט הכתוב והמנוקד כמקובל, במיקרא ובאוויר מוסיקאלי. צרכי השירה יכול לבחור לעצמו את צורת הקליטה המתאימה לו..."

חשוב עשרת מונים משריף (המופקדת על הלימוד לשירה במישרדה החינוכי והתרבות) תקליט שירה תחת הכותרת דויד אבידן קורא את דויד אבידן. בהמשך הרפורטז'ה, מביא בריקדמא את האנימאמין של בתשבע שריף, שהוא בגבול הימין הפאשיסטי. שריף, משוררת מישרדה החינוכי והתרבות, שהמישכל והבנת תפקידי השירה בעיניה לא שופרה, למרות מגעים שקיימה לפני כמה שנים עם משורר גרמני, ומאוד אנטי-ימני, כלינטר גראפס.

סיפור של מגעים מסוג דומה, של משוררת מחברת עברית, שאינה נמנית עם חוגי השמאל, הוא סיפור נשכה מעט, מלפני שני שנים בקירוב. אותה משוררת קיימה פרשיית אהבים עם סופר נודע ששימש גם כעורך ספרותי באחד

אברהם יהושע פרס ומה עם רענן נעים?

משוררת ימנית שריף המיכשול והשירה

מהיומנים. במהלך כמה שנות אהבה שיגר אותו סופר עורך מיכתבי אהבה רבים לאותה משוררת, שצברה אותם, ועספה אותם בסרט צבעוני. כאשר הצטננה אהבתו של הסופר עורך לאותה משוררת, הגיע יום אחד לבקרה, וביקש ממנה את מיכתבי אהבה ששיגר אליה. כאשר המשוררת סירבה, הציע לה הסופר עורך לשלם לה כספים עבור מיכתביו, בתיקוה שהמשוררת תיאור למכור לו את מיכתביו. ולמחוק את פרשיית אהבה שניהם נהלו מהאוטוביוגרפיה שלו. כמה חבל שיכתבים אלה שיגרו לפני עידן הקאסטות. שהי אס הסופר עורך היה משגר את מילות האהבה שלו בקאסטות למשוררת, היא הייתה מתעשרת עכשיו ממכירתן בחנויות הקאסטות של התחנה המרכזית.

מאבק מעניין מנהל מזה תקופת-מה העיתונאי והמבקר אהוד בן-עזר עם הקרן הקיימת לישראל, בדבר עובונה בחיים של דודתו, המשוררת המנוחה אסתר ראב. בשנת 1954 מסרה המשוררת רכוש בסכום כולל של 23,600 לירות (סכום עתק לאותם ימים) בעיבוד בחיים לקרן הקיימת, סכום שהביא לרנטה בשיעור של 10.93 אחוזים מדי חודש בחודשו, לא צמוד למדד יוקר המחיה. המשוררת הגישה תביעה בענין, משפטית נגד הקרן הקיימת, ורק מותה מנע את קיצה של התדיינות המשפטית. בינה ובין קק"ל אחרי מותה פנה אהוד בן-עזר, מהמטפלים בעובונה הספרותי, לקק"ל, וביקש שבתמורה על רווחיה מכסי החומר של אסתר ראב, תשתתף קק"ל בהוצאת נכסיה הרוח של ראב, קרי: כתביה. בנושא זה מתנהל באחרונה מסע של חליפת מיכתבים בין בן-עזר ובין קק"ל, חליפת מיכתבים המתעלמת מפריט אחד, מי צריך עוד את קק"ל, שהוא מוסד אנאכרוניסטי, מהימים שקדמו להקמת מדינת ישראל. ולדעתו, חשובה הוצאת כתבי אסתר ראב עשרה מונים מכל פעילויותיה של קק"ל. נצח השירה העברית חשוב עשרת מונים, מכמה מאות פקידים לוגמי תה, בבניין קק"ל בירושלים.

למנהיג מיפגת העבודה (בינתיים) שימנען פרס, ברור שכאשר מדובר בתרבות, הוא אינו דויד בן-גוריון, וניבצר ממנו לקרוא את אפלטון ביוונית. ואת סרואנמסם בספרדית, אבל כאשר הוא מריח ריחה של תרבות, זיעתה של ספרות, הוא נמס כולו. ראיתי פעם ביריד הספרים מסיר בינות לרוכנים, ומגלה בוות העין, מרחוק, את עמנוס עזר. בו במקום זנה פרס את הספר שבידו, ורק להתחכך בעין. בהארץ (10 בפברואר), תחת הכותרת האם ישרת לאנג בצה"ל, מובא אחד מיפורי ההתחככות הפרסית, תוך טעות עובדתית של מביא הסיפור, אמנון ברזילי, שהחליף את אנדרה מאלרו באנדרה מורואה בתפקיד שריהתרכות הצרפתי, שאמר פעם לפרס: "אילו הייתי צעיר יותר הייתי מתגייס לצה"ל". סיפור זה הביא פרס לשרי התרבות הנוכחי של צרפת, ז'אק לאנג, כאשר פרס, שאלו אם יאות לשרת בצה"ל. אלא שבשאלו שאלה זו, התעלם פרס מכך שלאנג, למרות מוצאו היהודי, מעדיף לקשור את יחסיו עם ישראל באמצעות מיפגשים בינם ובין ערבים, ככסיס להבנה תרבותית העשויה להביא את השלום. ואם היה לאנג מקבל את הצעתו של פרס, מסק בצה"ל, ואחר-כך מצטרף לפוליטיקה הישראלית, ואולי נבחר כחבר העבודה, אין ספק שפרס היה שותף, כאשר חברו רענן נעים דומיו, היו תובעים את דמיו של לאנג. אכן, יאה לטופרים חיכוך בפוליטיקה.

סופר הרוצה בעילום-שם סיפר לי את הבדיחה הבאה: בירושלים חי גאון ולו גנת מישכל 240, אלא שבשל גנת מישכלו המוגזמת, לא היו לא חברים ושאר מגעים אנושיים, הוא חי בבדידות מזהרת. יום אחד קצה נפשו של הגאון ב-240 מגייסו שלו, והלך לרופא, שהיתה לו מכונה להורדת אייקיו. בעוד שהגאון עובר את הטיפול במכונה להורדת האייקיו צילצל במישרדו של הרופא טלפון. הרופא שוחח, בשעה שהגאון היה נתון במכונה. כאשר הגיע הרופא לקליינט שלו, נדהם כאשר החל הגאון לשעבר לצעוק לעברו: "בנין לישלטון! בנין לישלטון!"

להימלט לכמה שעות מתוך אותה קלחת פוליטית העוברת כיום על החברה הישראלי. הוא מעניק לקורא נתח-חיים, המתרחש במדינה שזכויות הפרט ועולם הפרט הינם הערך העליון שלה. גם התר-גום קולח מאוד.

שירה

עיבוד נתונים

מאיה בז'ראנו היא נבחינת מערכת עצמאית בשירה העברית הנוצרת כיום. היא פיתחה לה סיגנון אישי ייחודי, סיג-נון של עיבוד נתונים שירי מהסוגב אותה. באחרונה ראה אור קובץ שירה השלישי, תחת הכותרת עיבוד נתונים 52 - ששה מאמרים ומאמר על מוסד * ופואמה נוספת תחת כותרת מעין מקאמה פואטית.

בז'ראנו פותחת במאמר א', שבו היא מציגה: "אם לדייק ולהכיר, אם לפשט או למחוק, / אם לקבל, או לשלם ביד; / אם לשכפל - להגדיל להשליך ולזרוק..." והיא ממשיכה את אותו שיח ושיג, בינה לסובב אותה, בדימויים קשים כמו: "יאים רוצים לחייך בלי חשיפת הלסת בלשון כרותה..." ושאר דימויי פתיחה אלה.

במאמר ג' היא ממשיכה בעיבוד הנתונים של הזויתיה, בתיאורים כמו: "מישהו חמק לכאן וכימעט שנשרף / מסתיר ידיו באפרכפות אוזניו ושערת זקנו קופאות..." או: "המשכורות שניתנות ל-קבצי ידדים, / מאורגנות לפי מחלקות, רק לפי מדורים, / רק לקבצים של ידדים." אם ליטול אחד מתוך דימוייה עולם נכות לחיים משונעים, זה עולם שירה של בז'ראנו. במאמר ג' היא פותחת: "יום המישי, קומה שישית; נופלים אל / מדריכים השרויים בצמאון, הליכה מתישה; / בקירובו של מוסר נערץ; / הוא שעורף ראשים, / מבלי להתקם. כנוספי דם מתוקים וועירים ישומו בקורקו..."

עיבוד הנתונים של בז'ראנו, מביא מעין מיני-בית-חולים-לחולירוח, שהוא מדינת-ישראל, או החוויה הישראלית בועין-אנפין ורהכל משלמים לו בעין יפה ובדיבור רם: יחי! ובקול נישא - יחי" מאיה בז'ראנו, שומרת על נוכחותה בתוך מאמרי השיר שלה: "כיום הראשון לחודש בשנת תשל"ז עד לשלושים לחי-דש, / בשנת תשל"ח, פאתי לכאן אני החתום על האמור לעיל / בת ממוצא משוער ומוכה; מ. ב. / נתינה גדלה כארצה, מצוייה ונחה, / להשפעת הצוים הדרושים וקשובה לכללים / לעשות ולש-מוע, לעשות ולשמוע ולעשות..."

במעין מקאמה פואטית פורשת בז'ראנו לפני הקורא את עולמה השירי, היא מבהירה את נוסחה השירי ויוצא-הדופן: "אולי מפני ששירתי איננה חרוזה (עדיין) / הסכך ואי הפרד לכאורה עם נטייה עזה / להתכנסות בתוך ארמון פרטי של ניפוחים, / שאם אומנם נראה חושך קומד במרחקים, / בתיווך נועז, אהב וזהיר - / הולך רוב בו הורדאי והי נהיר; / והמזור מונה ליד מוכר, ההמפתיע ליד ידוע, / ובלתי מסודר ניכנס לתוך סוגר הכיסוי, / בצירופי מילים מברחיים למעמר זלמצב הכמה הגוף / התרפיים; בהתייחסות לאלו דברים כלליים, / ה' שופטים כמכוע מן הכלתי ידוע לידוע, / ומחידוע ללא ידוע. // לומר שזו אבת החוויה, שימתש במיכמני ההשכלה ומאגר האמוציאציה, / שזו היא דרך מישיח, מוסיקאלית לשונית, ריגשית שיכלית, / או דרך הבעה - אישית, / האוהזת מש' מעות פרטית במשמעות כללית, / אוהזת משמעות מוחשית ופיסילוגית / במשמ' עזת רעינית אודיאלי, לפעמים גם מיחולגית / או זמן מסויים בומן פחות מסויים..."

שירתה של מאיה בז'ראנו היא שירה ניסיונית, מאוד אישית, וקיים בה הקסם והיכולת להגיע לכדי הישגים שיריים שיעזירו את השירה הישראלית לנוסחי המחיר שלה. מומלץ לאוהבי שירה ול-יודעים אותה.

* מאיה בז'ראנו - עיבוד נתונים 52: הוצאת אלף; 16 עמודים (כריכה רכה).

זיבלון מילולי שכה, שמקומו האחד הוא, במגירות נשכחות של תלמידות הכיתה המישיית, ליד היומנים על לבטיהת בגרות. מה זה? מי צריך את זה!

תרגום

האשר והעושר

בין הסופרים האמריקאים המספרים סיר טורים מתוך החיים, בולט הסופר אירוויין שאן, שאינו נחשב כסופר מעולה בעינינו אקדמית, אך מצליח לעסוק בנתחים שלמים מתוך החיים. באחרונה ראה אור בתרגום לעברית ספר נוסף של שאן, תחת הכותרת לחם על פני המים *.

לחם על פני המים הוא מסוג הספרים העשויים להביא את מבקר הספרות הישראלי, השפירי בדעתו ובטעמו, לשאלה: מדוע אין לנו ספרים מסוג זה בישראל? לחם על פני המים מביא סיפורה של מישפחה אמריקאית ממוצעת, האב מורה, האם פסנתרנית-לשעבר וציירת מתוסכלת, המחנכים את ילדיהם לחיים ישרים וערי-כיים. ואו, ערב אחד, מביאה הבת הצעיר רה לידת המישיפחה אדם מוכה מהרוב שאותו חילצה מידה של כנופיית ביר-יונים. עד מהרה מתברר כי אותו אדם, ראסל הייזן, הוא עורך-דין של תאגיד-ענק, אישיות רבת השפעה, המקנא באי-דליה ונבאושר של המישיפחה, מישיפחת ספראנד.

מרגע זה עושה הייזן כל שביכולתו על-מנת לקדם את מישיפחת ספראנד במעלות הטולם החברתי, כשהוא משבש

סופר שאן נתח של חיים

את סולם הערכים של בני המישיפחה, מוליכם לפירוד, צרות דילמות, שאינן מוסיפות בריאות לאבי המישיפחה, אלן ספראנד, הלוכה בהתקף-לב. בהמשך בורחת בתו הבכורה עם עורך עיתון מקומי, איי-שם אמריקאי כלשהו, בנו הוסר למפיק תקליטים ולניגולו של זמרת מזדקנת, הבת הקטנה חודרת לעולם ה-ספורט והניאופים. סטראנד עובר למד בבית-ספר פרטי, ושם הוא מביא תלמיד כושי מצטיין שלו ובעל רעיונות מרת-קים, לבחינה מחודשת של ההיסטוריה בכלל היסטוריה אמריקאית בפרט, ובי-מהלך העימות עם הלבנים שבבית-הספר מגיע התלמיד לבית-הכלא.

לחם על פני המים, בדומה לספרים אמריקאיים אחרים, הוא בעל סף גבוה של מוטיב-השכל, הממול ב-האסיי-אנדי מזור, של בני המישיפחה המוצאים איש איש את אושרו. בעוד ראסל הייזן מתאבד.

לחם על פני המים הוא ספר קריא, תסור כהלכה, ומומלץ לכל מי שרוצה

* אירוויין שאן - לחם על פני המים; עברית: חיים גליקשטיין; הוצאת ספרי ארו, זמורה ביתן; 384 עמודים (כריכה רכה).